альнай
аҕа
нүттэн би-
гугар оҕо
оскуолата
уонна му-
ество сай-
айгы хар-

онна фор-
аах, онно
Оҕолору
льнай үө-
циалистар:
а О. Ка-
р. Оҕолор
ырыала-
оонньуур
аһы-
Юра
Христо-
кылаа-
иколаева,
Муся
дьоҕур-
ар.
ыкальнай
сулуобу-
иллибэтэ.
оскуола
а таб.
ӈүннүк
ыкальнай
хосторо
ор сон-
ол түмү-
инстру-
тупса-
уу көр-
лл-бат-

зыкаль-
эччилэ-
обоҕо
чууталл-
эбил-
дьылга
сырдык
ыахха.
куолаҕа
рө, об-
э л э р
уон са-
болҕом-
а.
іуонна
ай ка-
ара си-

ОВА.

ЫЛАРІ
ээккэ
үмүк-
албыт
лэһит-
ннаа-
аккы-
гиэтэ-

аайы

НОВ.

Биһиги Ленин диибит Партияны сабаҕалаан,

Ленин историяҕа пролетарскай
еволюция улууканнаах сирдьитин
ыһыытынан, рабочай кылаас аван-
ардын—большевистскай партияны,
аҥа тииптээх партияны, социалис-
ическай революция уонна пролета-
иат диктатуратын партиятын, со-
иализмы уонна коммунизмы тутуу
артиятын, общественнай-полити-
ескай тэрилтэ саамай үрдүкү фор-
атын тэрийээччи уонна салайааччы
ыһыытынан киирбитэ.

Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САРДАҤА

ССКП ӨЛӨӨННӨӨҔҮ РАЙКОМУН уонна ҮЛЭҺИТТЭР ДЕПУТАТТАРЫН ОРОЙУОННААҔЫ СОВЕТЫН ОРГАНА

Орган Оленекского райкома КПСС и Оленекского районного Совета депутатов трудящихся

Тахсара 12 сыла № 101 (1179) | 1968 сыл Ахсынньы ый 18 күнэ СЭРЭДЭ | Сыаната 1 харчы

ССРС ВЕРХОВНАЙ СОВЕТЫН V СЕССИЯТА

Кэлэр дьыл кирбиилэрэ

(Бүтүүтэ. Иннин хаһыат 100 №-гэр көр).

Оттон колхозтаахтар хам-
стара—6,5 бырыһыаны-
ан. Сыл устата 106 мөлү-
үөн квадраднай метр иэҥ-
ээх саҥа олорор дьиэлэр
утуллуохтара, 11 мөлүйүөн
эриҥэ киһи олорор усу-
уобуйалара тупсарыллыа.
Экономическай реформа
атиһиилээхтик олоххо кии-
ер. Саҥалыы үлэлиир тэ-
ылтэлэр үгүстэрэ произ-
одство үүнүүтүн уонна ба-
ыһылыыны үрдэттилэр.
ылигин хаһаайыннаахын са-
а систематынан 26000
редприятие үлэлиир, кини-
эр промышленнай произ-
одство түөрт гыммыттан
үүн кэриҥин биэрэллэр.
Пятилетка бастакы үс
ылларыгар биһиги экон-
омикабыт үүнүүтүн тэтимэ
артия XXIII съезһин Дирек-
иваларыгар бэлиэтэммит-
ээҕэр үрдүк буоллулар.
Ити ситиһиилэр пятилетка
өрдүс сылыгар баараҕай
ылахан былааны көрөргө
ыаҕы биэрдилэр. Бу баал-
ар былаан сорох сыып па-
ылара.
–национальнай дохуот 6,5
ырыһыан үүнүөҕэ, оттон
ромышленнай производст-
о кээмэйэ—7,3, итиниэхэ
ороуот туттар табаардарын
ороон таһаарыы 7,5 бы-
ыһыан улаатыаҕа.
–үлэ оҥорумтуота про-
ышленностка 5,9, оттон
утууга 6,5 бырыһыан үр-
дүөҕэ.

1969 сылга 687 миллиард киловатт-чаас электроэнергияны оҥорон таһаарыы, 326,5 мөлүйүөн тонна неби, 185,8 миллиард кубометр гаһы, 595,3 мөлүйүөн тонна төһуһуттан ордуга социалистическай хаһаайыстыбаттан киириэҕэ.

Бүджет ороскуоттарын сүрүн өттө—58,3 миллиард солкуобай норуот хаһаайыстыбатын сайыннарыыга барар. Ити—бу дьыллааҕар 100 мөлүйүөн солкуобайынан аҕыйах. Ол гынан баран итини бу курдук быһаарыахха наада. Хаһаайыннаахын саҥа усулуобуйатыгар предприятиелар бэйэлэрин үптэрин норуот хаһаайыстыбатын сайыннарыыга биэриилэрэ сылтан сыл ахсын улаатар. Онон пятилетка төрдүс сылыгар норуот хаһаайыстыбатын сайыннарыыга бюджеттан уонна предприятиелар бэйэлэрин үптэриттэн 116,5, миллиард солкуобайы—быйылгы дьыллааҕар 11 бырыһыанынан элбэх үбү биэриэхтэрэ.

Социальнай - культурнай дьаһалларга 51 миллиард солкуобай, 1968 сыллааҕар 2,3 миллиардынан элбэх үп ороскуоттанара бэлиэтэннэ. Үбү көрүү ити дьаһалларга улаатыта партия норуот олоҕун уйгутун үрдэтиигэ ахсаабат кыһамньытын өссө төгүл демонстрациялаан көрдөрөр.

Советскай государство тэриллибит бастакы күннэриттэн норуоттар икки ардыларынааҕы сыһыанна-
һыыга эйэ политикатын ахсаабакка ыытар. Ол гынан баран биһиги планетабытыгар эйэ аҕыйаҕа суох өс-

Бүджетнай уонна Союз Советын комиссиятын аатыттан депутат П.Н. Розенко норуот хаһаайыстыбатын былаанын уонна бюджетын, сорох көннөрүүлэри киллэрэн туран, ылынарга уонна биһириигэ этии киллэрдэ.

жетка дойду оборонатын ороскуотугар 17,7 миллиард солкуобай, бу дьыллааҕар 1 миллиардынан ордук үп көрүлүннэ.

Дьаһалта ороскуота аастыт сыл таһымыгар, 1,6 миллиардынан хааллары-
лыннна.

Бу дьыл ахсынньы 11 күнүгэр ССРС Верховнай Советын сессията үлэтин салҕаата.

Депутаттар палаталар тус-туһунан мунньахтарыгар „ССРС норуотун хаһаайыстыбатын сайыннарыы былаанын туһунан“ ССРС Министрдэрин Советын Председателин солбуйааччы, ССРС Госпланын председателэ, депутат таб. Н.К. Байбаков уонна „1969 сылга ССРС Государственнай бюджетын итиэннэ 1967 сыллаах ССРС Государственнай бюджетын туолуутун тустарынан“ ССРС Үбүн министрэ, депутат В.Ф. Гарбузов дакылаттарын ордук толорутук уонна дириҥ эпиэттээхтик дьүүллэстилэр.

Союз Советыгар дакылаат оҥорбут былаанныыр-бюджетнай комиссия председателэ А. Розенко биһиги экономикабыт сайдарын көрдөрөр интэриэһинэй тэҥнээһини оҥордо. Кэлэр сылга капитальнай угуу кээмэйэ 65,2 миллиард солкуобай буолуоҕа. Ити советскай государство тэриллиэҕиттэн сэрии саҕаланыар диэри угуллубут үптээҕэр, быһа холуйан, балтараа төрөөбүтэ 100 сыла туолар кэрэбэлиэ дататын достойнайдык уонна хайҕаллаах дьыалаларынан көрсөргө түмүллэр.

ССКП XXIII съезһэ бу пятилеткаҕа бэлиэтэммит дьаһалларыгар толору сөп түбэһэллэрин бэлиэтээн уонна норуот материальнай, культурнай олоҕун таһымын үрдэтиигэ, Советскай государство экономическай күүһүн-уоҕун бөҕөргөтүүгэ толору сөп түбэһэллэрин бэлиэтээн туран былаан уонна бюджет бырайыактарын тыл этээччилэр бары биһириилэр.

Депутаттар этииларигэр государственнай суолталаах үгүс чопчу этиилэр баалар.

Депутаттар ССКП КК (1968 с.) алтынньытааҕы Пленумун ууруахтарын олоххо киллэриигэ улаханнык кыһаналлар. Ол туһунан сессияҕа Курганскай уобалас, Шатровскай оройуон „Россия“ колхоһун председателэ, депутат А.И. Сочнев эттэ. Кини тыа хаһаайыстыбатын массыналарын хаачыстыбаларын үрдэтэр, дэриэбинэни тутуу матырыйаалларынан хааччыйыыны улаатыннарыы, тыа сирдэригэр тутуу тэрилтэлэрин производственнай базаларын бөҕөргөтүү тустарынан кэккэ этиилэри киллэрдэ.

Хас биирдии депутат этэр тыла үйэлэргэ өлбөтсүппэт улуу Ленин төрөөбүтэ 100 сыла туолар кэрэбэлиэ дататын достойнайдык уонна хайҕаллаах дьыалаларынан көрсөргө түмүллэр.

ИСТИҤНИК БИҺИРИИБИН

ССРС Верховнай Советын V сессиятын матырыалларын аҕа олорон, хас сылын аайы советскай норуот олоҕо үүнэн иһэр баараҕай сыыппараларын көрөн үөрэҕин. Бу—советскай тутул, советскай демократия капиталистическай олохтон ордуктарын ырылхайдык туоһулуур. Биһиги дойдубут коммунизм диэки дьулурхайдык хардыылыыр. Онуоха эн үлэҥ, билиҥ-көрүүҥ хайа эмэ чаһа элиэ баарытыгар ордук үөрэҕин, санааҥ кынаттанар.

Дьэ ол иһин ССРС Верховнай Советын сессиятын кэтин ис сүрэхпиттэн биһириибин.

Геннадий ПАВЛОВ, комсомол чилиэнэ.

Биһиги партия диибит Ленини санааан!

В.И. Ленин төрөөбүтэ 100 сылын көрсө

Ильич кэллэ

„1921 сыллаах дьыл кулун тутар 20 күнүгэр Кремль дыбарыаһыгар большевик партия онус мунньаҕа Свердлов саалатыгар аһыллыбыта... Мунньахха кэлбит делегациялартан иккилии киһи Кронштадт кыргыһыытыгар барбыттара. Барахов биһиги иккиэйэх буолан барбатахпыт. Мунньахха кэлбит дьон бука барылара „Ильич кэлэ илик“—дэһии буолла. Дьон үксэ бинокль аҕалтаабыттар, үчүгэйдик көрөөрүлэр. Сотору соҕус буолан баран: „Ильич кэллэ“—дэһэн ботугураһыы буолла, көрүү-истии үксээтэ. Ыраахтан сүүһэ, тараҕайа әрэ килбэҥнээн көстөллөр. Ильич, чочумча буолан баран, трибунаҕа тахсан, мунньаҕы аһаары гынан әрдэҕинэ, мунньах дьоно тура-тура ытыстарын таһыйан көрсүү буолла. Оҕонньорбут турбахтаата, онтон сиэбин хаһынна, хаһан тохтууллар диэн көһүтэр быһыыта билиннэ. Ол аайы ордук күүрдэн, оҕонньору соруйан кыһарыйбыт курдук, ытыс тыаһа кытыастан, өрө оргуйан таҕыста. Ильич ыксаата быһыылаах, кыаммата: „Табаарыстаар!“—диэтэ... Дьэ әбәәт—атын үлүгэрдик илбиһирбит курдук ытыс тыаһа өрө хабылла түстэ... Бука барыбыт—кини өйүнэн өйдөммүт, кини ыллыгынан ыллыктанан, баайдары-буржуйдары, кинээстэри-генераллары, үрүҥү-хараны үлтү сыспыт дьон—оҕонньорбут барахсаны олус таптыырбыт, олус убаастыырбыт көстөн турдаҕа дии... хайдах тыаһа-ууһа суох, үөрбэккэ-күүрбэккэ көрсүөхпүтүй?!! Ленин дакылааттарын истэн истәҕиҥ аайы өйдүүрүҥ дириҥээн, билэриҥ кэҥээн иһэр, мунаах боппуруостар, оспуордаах санаалар барыта ыраастыйан, дьэҥкэрэн ордук биллэр, өйдөнөр боппуруостар буолан хаалаллар. Ленин биир тыла биир тылыгар әбиллэн кирпииччэни, кирпииччэҕэ дьаарыстаан дьиэни туппут курдук буолар әбит әтэ. Ордук охсуулаахтык, ордук итәҕэллээхтик әтэр киһи әтэ. Онон кини сабыдыала күнтэн күн аайы улаатан, дириҥээн, киһини киллэрэн иһэр тыллаах-өстөөх киһи бүтүн партияҕа кини әрэ әбит әтэ“.

П.А. Ойуунускай
„Аспыт күннэр-дьыллар“ диэн ахтыытыттан.

Дьыллар уонна дьоннор

Чинчийээччи, ученай

(Бүтүүтэ. Иннин хаһыат 100 №-гэр көр).

Нөҥүө сылыгар 1914 сыллаҕы империалистическай сэрии саҕаланан физико-математическай факультет студена прапорщик форматын кэппитэ. Сотору революция кыайан сир-сир аайы Советскай былаас олохтоммута. Аны ис-тас өстөөхтөрү кытта охсуһуу. Иннокентий Суслов Кыһыл Армия пехотнай дивизиятын штабын командалаабыта, Симбирскәй куораты үрүҥнэртэн босхолоспута.

Сэрии бүппүтэ. Этнограф, лингвист Иннокентий Суслов бу сырыыга Омскай куоракка инородецтар (уһук хотугу сир кыра народнастарын оччолорго итинник ааттыыллара) маҥнайгы съезтэрин тэрийэн ыыппыта. Съезд делегатынан Илимпийскәй тайҕаттан кини аҕата оҕонньор—Михаил Михайлович Суслов кэлбитэ. Оҕонньор съездкэ тыл этэригэр: онно түүлээх суоҕун, кыыл-тайах кэмчитийбитин, онон бурдук, чэйсабах уонна буорах биэрэн тоҥустары хоргуйан өлөртөн быһыырга суһал дьаһаллар наадаларын эппитэ.

Кини көрдөһүүтэ туолбута. Эһиилигэр 1922 сыллаахха Нижнэй-Тунгуска устун аан бастаан тоҥустарга „Тобол“ борокуот ас-таҥас, сэп-сэбиргэл аҕалбыта. Игинтэн ыла тоҥустар олохторо улам туспан барбыта...

З. Дьикти таас

Иннокентий Михайлович Омскайга үлэлии сылдьан дьикти таас туһунан өйдөөн кэлбитэ. Онтон сиэттэрэн сирдьитэ Каплин тоҥуһу уонна ол тоҥус кытта төрөөбүт убайа Василийы әмиэ санаата. Василий нуучча биллиилээх суруйааччыта В.Я. Шишков сирдьитэ (суруйааччы „Угрюм-река“ диэн оччотооҕу тоҥустар олохторун көрдөрөр биллэр романнаах) этэ.

Сотору буолан баран Иннокентий төрөөбүт дойдутугар Илимпийскәй тайҕаҕа үлэлии барбыта. Кини хотугу уокурук Красноярскайдаағы комитетын председателинэн уонна Бүтүн Союзтаағы Киин Ситэриилээх комитет Президиумугар хотугу уокурук чилиэнинэн үлэлээбитэ. Үрдүк правительственнай дуоһунаска да үлэлии сылдьан Иннокентий Михайлович чинчийәр үлэтин бырахпатаҕа.

Хомуйбут дьикти таастарын боруобаларын Москваҕа илдьибитэ. Кинини Кремльгэ Бүтүн Союзтаағы староста Калинин көрсүөхтээх этэ. Нуучча биллиилээх ученайа, академик Александр Евгеньевич Ферсман әмиэ Михаил Ивановиһы кытта И.М. Сусловы Кремльгэ көһүппүтэ. Иннокентий Михайлович сүрдээх ыарахан дьаһыгы остуолга уурбута. Дьаһыгы арыйан Илимпийскәй тайҕа лабыктатыгар сууламмыт күндү таастарын хостообуттара.

—Аахпытым, истибитим бу таастар тустарынан, —диэбитэ академик Ферсман.

—Бу исландскай шпат әбит, мин маны сабыс-саҥа көрдүм,—академик улаханнык долгуйбута.

Ити курдук хоту сир үйэсаас тухары кистээбит биир күндү минерала көстүбүтэ.

Хоту сир биллиилээх чинчийээччитэ, кырдьаҕас большевик, ученай Иннокентий Михайлович Суслов улахан олоҕуттан кыра бәлиэтээһиннэри оҥордубут.

Н. ВИНОКУРОВ,
журналист.

Лаос. Нео Лао Хак Сат патриотическай сэриилэринэн хонтуруолланар бары ороЙуоннарга Лаос оҕолоро бары үөрэнэллэрэ ситиһилиннэ.

Оройуоннаағы „Сардаҥа“ хаһыат бу дьыл ахсыннь 11 күнүнээҕи нүөмэригэр „Тыа сирэ—ыччат романтиката“ диэн рубрикаҕа кырдьаҕас коммунист, урукку табаһыт Николаев И.П. **„Быһаарыылаах учаастактарга—ыччаты!“**, оттон „Итириктээһин—әргэ олох хаалынньаҥа“ диэн рубрикаҕа совхоз кырдьаҕас рабочайа, пенсионер Христофоров С.Д. **„Арыгыны бырабыаҕыҥ“** диэн ыстатыйалара бэчэттэммиттэрэ. Ыстатыйалар автордара саамай сөптөөх, наадалаах боппуруоһу көтөхтүлэр.

Дьүүллэһии быһыытынан

Ыччакка туһаайан

Бу суруктар иккиэннэрэ ыччакка туһаайыллаллар. Ыччаттар балары ааҕан, толкуйдаан көрөн, бәйәҕэ түмүк оҥостуохтаахтар. Советскай ыччат ханна ыарахан баар да, онно барыахтаах. Ол туһунан В.И. Ленин әтэн турардаах. Оройуон ыччаттара күннээҕи олохпутунан, үлэбитинэн сирдьит кәриэһин толорорго мәлдьи инники күөҥҥэ иһиэхтээхпит.

Ордук биһиги оройуоммут ыччатын соруга—тыаҕа үлэлиир аҕаларбытын, ийэлэрбитин, убайдарбытын солбуйуу. Оройуон сүрүн хаһаайыстыбата буолааччы—таба иитиитигэр уонна түүлээх булдугар үлэлии сылдьар совхоз үгүс рабочайдара кырыйдылар, ону ыччат солбуйуохтаах. Табаһыт, булчут идэтэ кырдьык кытаанах, арыт тыаҕа тахсарга үчүгэй усулуобуйа да тэриллибәт. Ол әрәәри ханнык баҕарар үлэ ылла-ылбычча үчүгэй буолааччыта суох. Онтон ыччаттар толлон куоталлара сатаммат, үчүгэй олоҕу киниләр бәйәләрэ оҥоруохтаахтар.

Иккис автор арыгыны иһии киһини үчүгэйгэ тиэрпэтин өйдөөн арыгыны иһиини букатыннаахтык бырахтым диэн суруйар. Бу—улахан хайҕаллаах суол. Арыгы содулун түмүгэр Наумов В.К. уонна Сергеев В.В. (оройуон киинин ыччаттара) киһини кырбаан Ленинскәй комсомол кэккэтиттэн уһулуннулар. Онон комсомолецтар ити аһыы астан букатыннаахтык аккаастаныҥ, әдэр сааскытын туһалаах үлэҕэ анааҥ!

Кырдьаҕастар Николаев И.П., Христофоров С.Д. ыстатыйаларын оройуон бары маҥнайгы сүһүөх комсомольскай тәрилтәлэрэ аһаҕас комсомольскай мунньахтарга дьүүллэһиэхтээхтәр.

Ол ыччаттар уонна комсомолецтар арыгыттан аккаастаналларыгар уонна оройуоҥҥа хаһаайыстыба сүрүн салаата буолар үлэлэргэ таба иитиитигэр уонна түүлээх булталаһыныгар ыччат күргүөмнээхтик тахсарыгар улахан төһүүнэн буолуоҕа.

В. ГОРОХОВ,
ЫБСЛКС райкомун секретара.

Кулууп киэҥ фойетыгар мустубут дьон истиэнэҕэ ыйаммыт кылаастарынан үөрэх билиитигэр экраннарын, оскуолаҕа тахсыбыт истиэнэ хаһыаттарын, үчүгэй үөрэнээччилэр көрдөрүүгэ ууруллубут тәтәрәәттәрин, дневниктарын интэриэһиргээн көрдүлэр.

Сорохтор: „Олус да уран тарбахтаах әбит ээ“ диэн оҕолор оҥорбут үлэлэрин быыстапкатыттан IX кылаас

Бары күүһү түмэн

үөрэнээччитэ Ося Николаев үлэлэрин сөхтүлэр. Дьон бәйэ-бәйәлэрин кытта күө-дьаа кәпсэтэ-кәпсэтэ биириэн-биир быыстапканы көрөллөр. Мунньахха кэлбит төрөппүттэр оҕолор үлэлэриттэн улаханнык астыннылар.

Мунньах кыттыылаахтара „Өлөөн орто оскуолатын үөрэтэр-иитэр үлэтин туруугун уонна инники соруктарын туһунан“ директор Шестаков Е.А. дакылаатын иһиттилэр. Кәпсэтиигэ үгүс төрөппүттэр, общественнай тәрилтәлэр салайааччылара, учууталлар кыттыыны ыллылар.

Төрөппүттэр Донской Е.С., Алексеев Д.М., Афанасьева Т.С. оҕолор бәрәәдэги кэһиилэрэ, общественнай сирдэргэ, уулуссаҕа хойукка диэри сылдьалларын, төрөппүттэр бәйәлэрин оҕолоруттан режими тутуһалларын кыайан ирдәәбэттэрин уонна учууталлар төрөппүтэргэ сылдьыбаттарын, үөрэнээччилэр олохторунан-дьаһахтарынан ситэ интэриэһиргээбэттэрин ыйдылар.

Учууталлар Иванова Т.Ф., Крылова Е.Н., Егоров П.С., общественность представителлэрэ Саввинова А.С., Анисимова М.А., Григорьев Х.А., Степанова Е.П. төрөппүттэр оскуоланы кытта сибээстэрэ мөлтөҕүн ыйдылар. Ол түмүгэр сорох үөрэнээччилэр үөрэхтэригэр кыһаллыбаттарын, учууталларын тылын истибэттэрин кытаанахтык сэмэлээтилэр. Инникитин оскуоланы кытта ыкса сибээһи олохтуур, төрөппүттэр уруокка сылдьалларын тэрийэр, оҕолорун үөрэҕэр кыһаммат дьону төрөппүттэр мунньахтарыгар дьүүллэһэр наадатын ыйдылар.

Сорох тыл эппит табаарыстар райсовет норуот үөрэҕириитигэр отдела миэстэтигэр оскуолаларга чопчу көмөнү оҥорботун сэмэлээтилэр. Кэлэр өттүгэр оскуолаларга кичэллээх, хаачыстыбалаах инспекторскай көрүүлэри ыытыы, араас методическай сүбэлэриоҥорор наадатын эттилэр.

Мунньах үөрэтэр-иитэр үлэни чопчу тупсарарга туһуламмыт әлбэх дьаһаллары бәлиэтээтэ. Мунньах кыттыылаахтара төрөппүттэр, учууталлар уонна общественность холбоһон үөрэнээччилэр ортолоругар үөрэтэр-иитэр үлэни төрдүттэн тупсаран В.И. Ленин төрөөбүтэ 100 сылын туолар юбилейын ситиһилээхтик көрсөргө соруктаннылар.

Е. БЕЛОЛЮБСКАЯ.

Редактор Г. М. СЕМЕНОВ.

РЕДАКЦИЯ ААДЫРЫҺА: Саха АССР, Өлөөн бөһүөлэгэ, Октябрьскай уулусса 16 №-рэ Телефон—51

Өлөөн оройуоннаағы типография Тахсар ахсаана 486 Заказын №-рэ 191